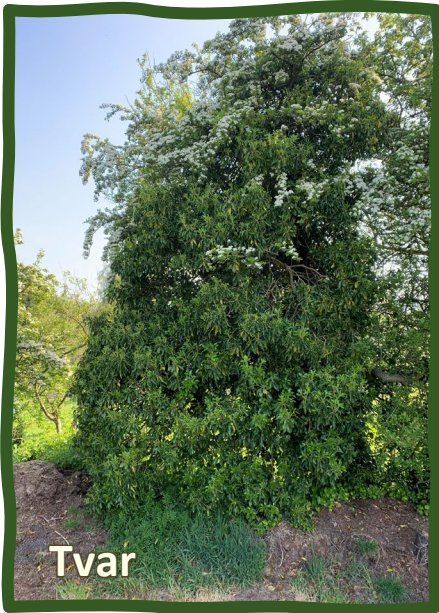

PLANT ID: Brečtan popínavý

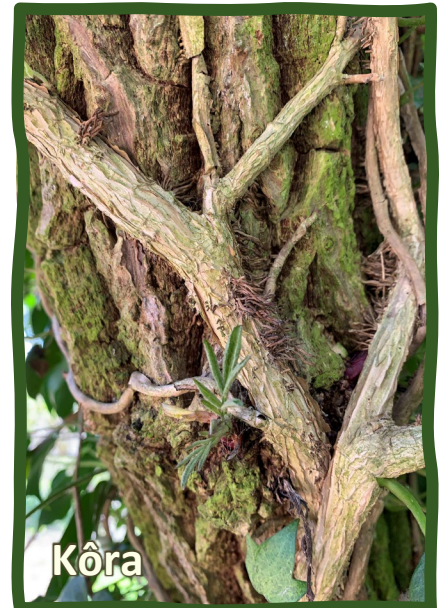
Hedera helix L.

Tvar

Stonky

Kôra

Jar

Vhodný na výrobu jednoduchých nástrojov ako napr. valček, keď sa vďaka miazge dá ľahko olúpať kôra.

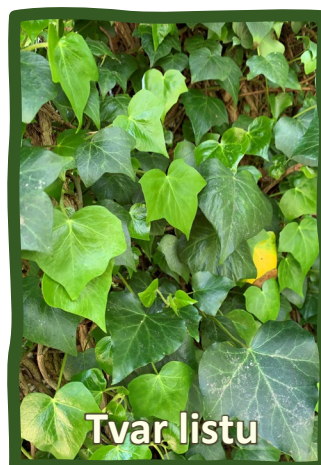
Ak vás zaujíma bežný život hmyzu a vtáctva, slnečný jarný deň je ideálny na pozorovanie vtákov hniezdiacich v brečtane alebo kŕmiacich sa jeho zrelými čiernymi plodmi.

Tvar listu

Tvar listu

Tvar listu

Usporiadanie listov

Poznávací znak:

“prísavkovité” korene pripomínajúce nohy mnohonôžky.

PLANT ID: Brečtan popínavý *Hedera helix* L.

Praktické využitie:

Brečtan sa zvykol používať na výrobu valčekov na cesto, pretože cesto sa naň nelepi ako na iné druhy dreva. Až do 40. rokov 20. storočia sa najtmavšie listy používali pri praní bielizne, aby nadobudlo pôvodnú farbu. Po vyvarení listov cca 12 hodín sa mohlo do hrnca ponoriť špinavé oblečenie. Údajne to fungovalo veľmi dobre!

Samčie tyčinky = vlákno + peľnica (zberné miesto peľu)

Peľnice

Vlákna
(filamenty)
tvoriace
podporu
tyčinky
Blizna

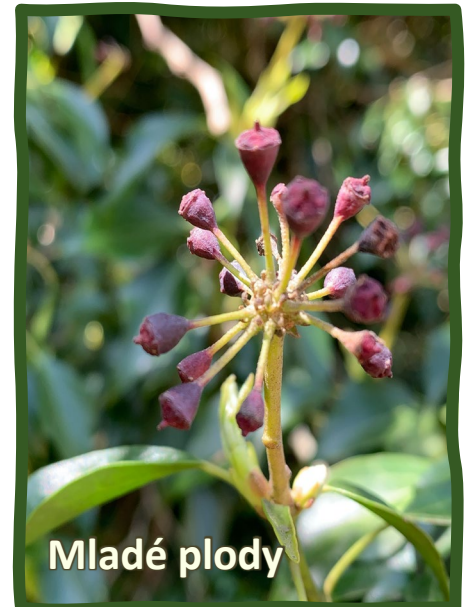
Charakteristiky kvetu

Mladé plody

Plody a kvety

Mladé plody

Žltozelené

5 zelených
lupeňov s
ryhou

Stonky kvetov rastú
smerom von a rozširujú
objem kvetu.

Okolík kvetov

Zrelé ovocie

Bobule brečtanu sú jedovaté!

Tvar rastliny (habitus)

PLANT ID: Brečtan popínavý

Hedera helix L.

Základné údaje:

Súčasný stav : Rozšírený

Výskyt: Rozšírený takmer po celej Európe

Iné názvy

Blušť, líček,
zimolez

Popis rastliny (taxonómia)

Patrí do rodu *Aralkovité* (čelad' *Zemolezovité*). Vitálna vždyzelená popínava drevina rastúca až do dĺžky 30 metrov. V lesnom podraсте vytvára "koberce," obrastá stromy, opustené budovy a náhrobné kamene.

Kvitne od septembra do novembra

Štruktúra kvetov: Jednotlivé drobné skupinky kvetov vytvárajúcu žltozelený okolík s krátkymi stopkami a priemerom 10-20cm.

Plody: od novembra do marca

Plody (**bobule**) na jar vyzerajú ako malé guľaté čokoládové lízatka, ktoré vekom tmavnú. Sú jedovaté.

Listy: Vždyzelené. Listy majú rôzny tvar a veľkosť (dlhé 4-10cm), sú trojuholníkovité až oválne, majú 3 až päť lalokovitých výstupkov. Tvar listov súvisí s tým, ako rastú kvety a plody.

Prostredie: Nachádza sa v rôznych prostrediach, no najprirodzenejšie sú preň suché lesné oblasti, živé plody, staré múry, opustené budovy a pusté priestranstvá. Spoliehajú sa na „hostiteľa,“ napríklad na stromy alebo múry, vďaka ktorým rastú do výšky a do strán.

Čary: údajne pomáha pri odstraňovaní bradavíc a kurích ôk. Existujú svedectvá, že keď si deti vkladali do ponožky pár lístkov, približne za 2 týždne to malo viditeľný účinok.

Čo si všímať

Zmes tmavých gumovitých listov s bledou žilnatinou a často aj vizuálnym mramorovaním. Na spodnej strane listov sa môžu nachádzať drobné biele chĺpky.

Najlepší čas na zber/pozorovanie

Vždyzelené listy sa dajú zbierať celoročne, použiť ich možno na výrobu vianočných vencov. Na jar sa z hrubších konárov dajú vyrábať valčeky na cesto, kôra sa vďaka živici ľahko odstraňuje.

Stonka a kmeň

Brečtan má pieskovo žltú drsnú kôru. Hrubšie poplazy pripomínajú po odstránení kôry slonovinu. Z poplazov vyrastajú tisíce drobných príľnavých korieňkov, ktoré brečtanu pomáhajú zachytiť sa na vertikálnych plochách.

Miesto v reťazi

Nektár zbierajú včely.
Plodmi sa živí hmyz a cicavce.
Motýle v brečtane kladú vajíčka, ich larvy sa živia listami.

DVOJNÍCI: Podobnými druhmi sú:

Medzi podobné plazivé kry patria zemolez, klematis, ruža šípová a ľuľok sladkohorký – tieto si možno zmýliť s brečtanom popínavým. Všetky tieto druhy sú však opadavé, vďaka čomu si ich s brečtanom nepomýlite, a to najmä v zime. Žiadna z týchto rastlín tiež nemá prísavkovité koreňky. Zemolez má oválne listy, ktoré navyše nie sú lesklé, ruža šípová má na stonke trne, zemolez a klematis majú listy usporiadané v protistojných pároch.

PLANT ID: Brečtan popínavý *Hedera helix* L.

Čo skrýva meno – latinský názov *Hedera helix* popisuje rastlinu, ktorá sa upína na predmety a pevne ich oviňa, pričom okolo svojho hostiteľa vyrastá v tvare špirály.

Botanický glosár (prvá časť)

Peľnica- Vrchol tyčinky obsahujúci peľ.

Tyčinka -Samčia časť kvetu

Filament -vlákno tvoriace tyčinku kvetu. Táto časť produkuje peľ. Pozostáva z tenkej stonky a peľnice navrchu.

Blizna -časť kvetu zachytávajúca peľ od opeľovačov ako napríklad od včiel.

Okolík- Zoskupenie stopiek kvetov vyrastajúcich zo spoločného bodu – pripomína roztvorený dáždnik.

Botanický glosár (druhá časť)

Trvalka – Rastlina žijúca viac než dva roky, pričom po dvoch rokoch každoročne kvitne aj plodí ovocie.

Parazitizmus- vzťah medzi dvomi organizmami, kde jeden vystupuje ako parazit a druhý ako hostiteľ. Parazit odoberá živiny hostiteľovi a pôsobí škodlivo.

Fotosyntéza -proces, ktorý zelené rastliny využívajú na získavanie živín z oxidu uhličitého a vody.

Bližšie sa s brečtanom môžete zoznámiť prostredníctvom náučnej filmotéky Pappusu.

Habitus (tvar rastliny)

Škodí brečtan stromom, na ktorých rastie?

Nie! Prísavkovité koreňky nevrastajú do stromu a preto nie sú preň hrozbou.

Áno! keď brečtan pokryje strom príliš, zabraňuje mu vo fotosyntéze a zvyšuje tiež riziko, že strom počas silnej búrky spadne, pretože hustý porast brečtanu môže najmä v zime fungovať ako plachta lode.

Najstarší, najväčší, najvyšší: Najstarší strom brečtanu (171 rokov) je v Belgicku; v Poľsku rastie najvyšší (25,2 metra). V Taliansku nájdeme brečtan s najväčším obvodom kmeňa (2,4 metra).

Aký je celosvetový výskyt – Nachádza sa takmer všade v Európe i na Britských ostrovoch

Medicínske využitie

V antickom Grécku Hypokrates využíval brečtan na opuchy a ano anestetikum. Bylinkári ho využívali na liečenie dýchacích ochorení ako astmy, bronchitídy, ale aj zápalov a artritídy.

Globálne riziko vyhynutia (IUCN – Červená značka).

Čelí minimálnemu riziku ohrozenia

Poznámka: Škála zaznamenáva riziko ohrozenia brečtanu popínavého.